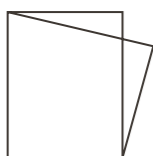

Bent Olsen: Trøst – bidrag til en jordnær, kropsnær og omtænksom pædagogik

Akademisk Forlag, 2020, 308 sider

Anmeldt af Kim Løwenstein, lektor, Pædagoguddannelsen, Københavns Professionshøjskole

Af være til rådighed, når der brug for det/dig! Bogen *Trøst* tager et emne op, som vi alle kender, men som ikke normalt bliver taget op som et fænomen, der har sit eget liv og sin egen mening på et professionelt niveau ...

SLÅET AF INDSIGT!

Vi har her at gøre med en bog, der er lige så vigtig og banebrydende som Erik Sigaards bøger om skældud. Som forældre og som omsorgsperson er et af vores vigtigste opmærksomhedspunkter at kunne aflæse, hvad der er på spil i manegen/rummet, for at træde til når vi vurderer, at der er brug for vores tilstedeværelse. I bogen italesættes et begreb som 100% *trøstegaranti*, som stiller skarpt på, om vi aflæser vores forhold til den, der skal trøstes. Hvad har jeg med

i min habitus til at kunne udføre denne aflæsning og forløsning af den aktuelle situation. Hvordan bevarer jeg min neutralitet i situationen, således at trøsten ikke kun er en aktiv handling, men også sørge for at den person, der bliver udsat for min gøren, også kommer styrket ud af den aktuelle situation og bliver klar til at gå videre ud i livet.

Jeg er lektor i pædagogik og har undervist på pædagoguddannelsen siden 1984 og aldrig før tænkt dette fænomen, *trøst*, med en så stor kraft som nu, hvor jeg har læst denne vigtige bog – jeg oplever, at jeg er blevet slået af en indsigt, jeg burde have stillet skarpere på langt tidligere. Denne bog sørger for, at trøsten ikke kun er en bisætning, men kan blive til en hovedsætning i samværet med den

anden. Bogen gør, at jeg nu fremover mener, at dette begreb har fået nyt liv, og bogen sørger for at sætte ord på via teoretikere som Bourdieu, Callewaert, Durkheim, Foucault, Goffman, Kemp, Ziehe med flere. Bogen går helt tilbage til Aristoteles, og gennem Durkheim tolker den på trøstens hemmelighed. Lige fra videnskabelige studier af trøst (episteme) til den skabende trøstepraksis (techne) til kunsten at kunne trøste (phronesis) – det, som Durkheim kalder en virtuos egenart. Det vil sige, at den pædagogiske praksis bør kunne udøve den *kunst* at kunne trøste den anden uden at overtage "smerten" – men fx kognitivt at kunne italesætte den tilstand, den anden er i. Så trøsten kom til lang tid tidligere end opdragelsesvidenskaben – et urgammelt fænomen, som vi har forfinet i den pædagogiske praksis.

Bogen taler om en objektiv kulturel kapital som det at kunne trøste, et interessant perspektiv at blive gjort opmærksom, og som udfoldes fint i bogen. Også et begreb som at lære at blive trøstet skal foregå i et socialt samspil, i en interaktion. At handle spontant hensigtsmæssigt er vigtigt, for at interaktionen kan udvikle begge partner. At kunne trøste og kunne blive trøstet. Trøst er noget, vi giver hinanden, og vi følger pædagogen Trine i hendes pædagogiske praksis, hvor hun udfører trøstens metier. Det at kunne trylle al smerte og ulykke ud af Bjørns krop og sind på legepladsen. At kunne "lindre", "mildne" og "opmuntre". Som Trine udtrykker det, trøst er ikke bare trøst. I trøsten bliver jeg del af noget mere og større på en eller anden måde. Trøst er test. Det er i trøsten, vi viser, hvad det er at være menneske. Det siger noget om ordentlighed, hvor ordentligt vi er smedet sammen med

hinanden på tværs af generationer. Et emne som trøst, magt og køn bliver også belyst som et interessant emne og ikke uinteressant i den kønnede debat, vi har i dag om sammensætningen af personalegrupperne i den pædagogiske praksis.

Der bliver i bogen også sat fokus på fem måder at anskue trøstepraksisser på. Jeg bliver gennem denne beskrivelse opmærksom på, at dette emne godt kunne være en del af hele den faglige politiske diskussion om normeringer i vuggestuer og børnehaverne. Trøst er nærvær, og det kræver, at der er voksne, der er nærværende og til stede i børnenes liv. Forældrenes kultur og klasse bliver også beskrevet, og der bliver set på social klasse og tilgængelighed af betydende ressourcer i opdragelsesøjemed, beskrevet som "kulturel velvilje".

Bent Olsen skrev i fagbladet *Vera*, nr. 0, en artikel "Med LeoNora på arbejde" om teori over for praksis, gensidig afhængighed. Hvor Leo har alle sine teorier, og Nora kan sit kram som pædagog. Jeg oplever, at denne bog om trøst er en god forlængelse af den artikel, som blev skrevet for over 20 år siden. I kapitlet om "pædagogikkens kæntrede vision" ser Bent Olsen igen på denne skelnen mellem teori og praksis. Med en metafor om at være stående stille og rolig oppe på en bro, der krydser en flod, hvorfra man beskuer en kano med to voksne og nogle børn, der bevæger sig i hastig fart ned ad den rivende stærke strøm, og modsat det at være nede i kanoen, hvor pædagogen forrest og pædagogen bagerst skal sørge for, at kanoen kommer sikkert frem med de børn, der befinder sig i kanoen. Pædagogerne skal hele tiden kommunikere for at holde kanoen på ret kurs og samtidig bevare

roen og navigerer uden om de værste farer for ikke at havne ude i strømmen og blive hevet hen til vandfaldet og derved kæntre. Forskellen på at se det i helikopterperspektiv og modsat være i situationen og være i handlingen. Kunsten at navigere i kaos. Som pædagoger er vi hele tiden i skudlinje og har for lidt tid til at bearbejde, reflektere, få mere viden og videreuddannelse.

Derfor har det været dejligt at læse en bog, der bearbejder fænomenet trøst, modsat et andet emne, jeg længe har været optaget af: ondskab i pædagogikken. Trøsten er skelsættende ved at minde om eksistensen af umenneskelig brutalitet og ondskab som en antitese til dette trøstescenarie. Bent Olsen gør også det geniale i bogen, at han også har et afsnit om kilder, kritik og egne noter. En spændende indsigt i forfatterens eget arbejdsværksted. Under punkt 6 filosoferer han over, om trøst bør være pensum på pædagoguddannelsen, men han mener ikke, at det er ham, der skal spørge om, men jeg vil gerne bakke op om, det bliver et mere synligt emne, som bør tages seriøst. Denne bog gør det nemmere at have argumenterne i orden i en sådan diskussion.

I bogen møder vi flere gange Trine, og hun har svært ved at finde ud af, hvilket karrierevalg hun skal tage, men i hendes arbejde i børnehaven finder hun en symbolsk kapital, der nærmest suger hende til sig – på en måde søger feltet også hende.

Jeg føler mig i den grad færdigtrøstet ved læsningen af denne bog – tak for en generøs bog.